

LAPPEENRANTA
keskustaajaman eteläisten osien
osayleiskaavan alueiden 2 ja 3
laajennusalueiden
muinaisjäännösinventointi
2015

Ville Laakso
Timo Sepänmaa

Tilaja: Lappeenrannan kaupunki

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Inventointi	4
Tulos	5
Lähteet	5
Muinaisjäännökset	6
1 LAPPEENRANTA RIKKILÄNNIEMI	6
2 LAPPEENRANTA ROKKELI.....	7
3 LAPPEENRANTA LÄHDEKORVANMÄKI.....	13
Inventoidut alueet	14

Kansikuva: Rikkilänniemen kivikautista asuinpaikkaa pellon takaosassa. Idästä.

Perustiedot

Alueet: Lappeenranta. Lappeenrannan keskustaajaman eteläisten osien osayleiskaava-alueiden 2 ja 3 laajennusalueet: 2) laajennusalue noin 2000 x 470 m:n alue Hanhijärven pohjoispäässä ja 3) laajennusalue noin 3 x 4 km laaja alue Karhusjärven länsi- ja lounaispuolella.

Tarkoitus: Selvittää, sijaitseeko inventointialueilla kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita maankäyttöön vaikuttavia kulttuurihistoriallisia jäänteitä.

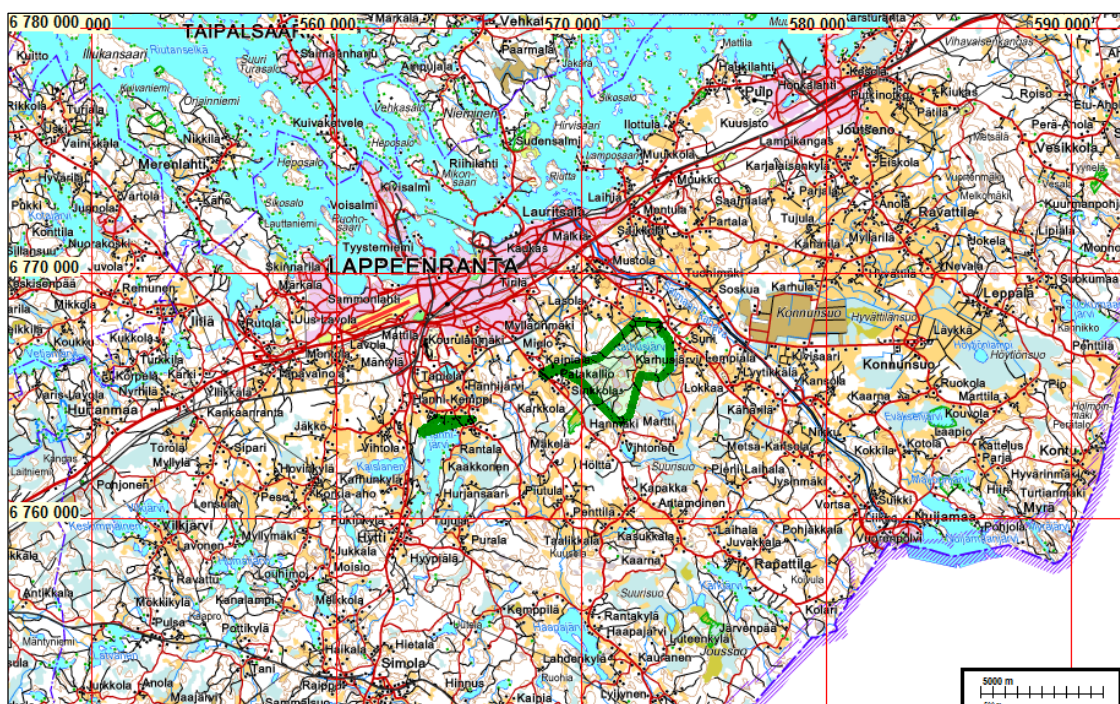
Kenttätöaika: 9. ja 11.6.2015

Kustantaja: Lappeenrannan kaupunki.

Aiemmat tutkimukset: Laakso & Bilund inventointi 2001

Tekijät: Mikrolahti Oy; Ville Laakso ja Timo Sepänmaa

Tulokset: Inventointialueilta tunnettiin ennestään yksi kivikautinen asuinpaikka raportin kohde nro 1 Rikkilänniemi. Muinaisjäännösinventoinnissa löytyi historiallisen ajan autioitunut asuinpaikka 2 Rokkeli tähän liittyvine viljelyröykkiöineen sekä tervahauta 3 Lähdekorvanmäki.

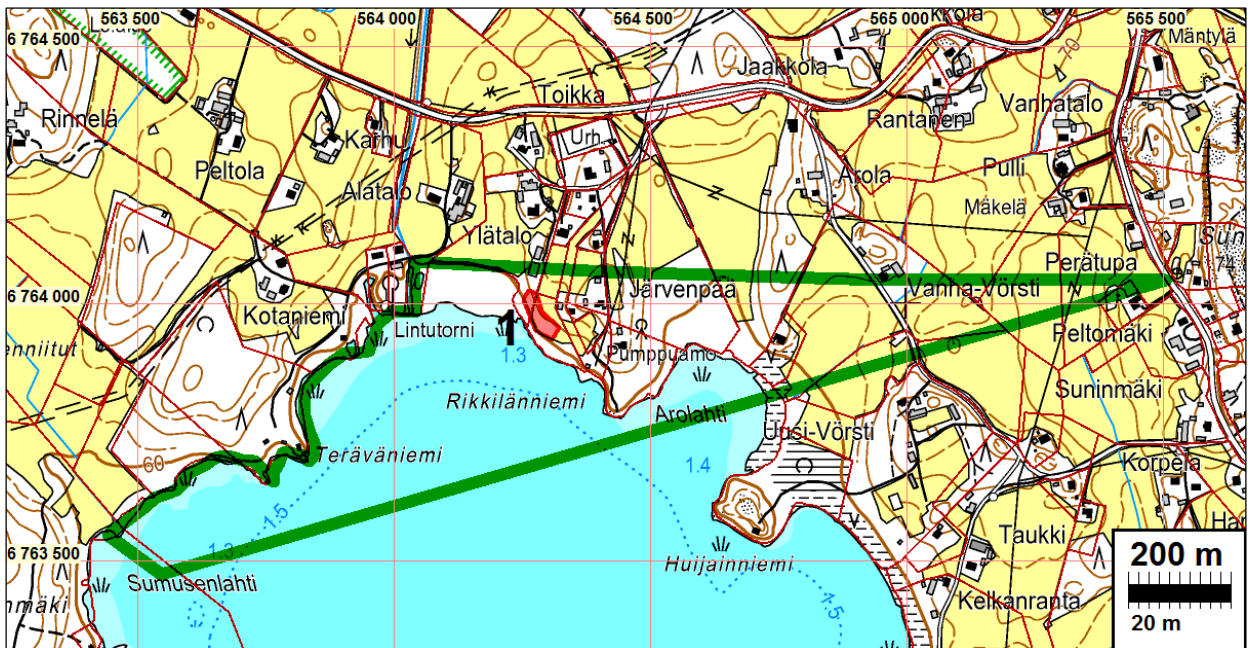
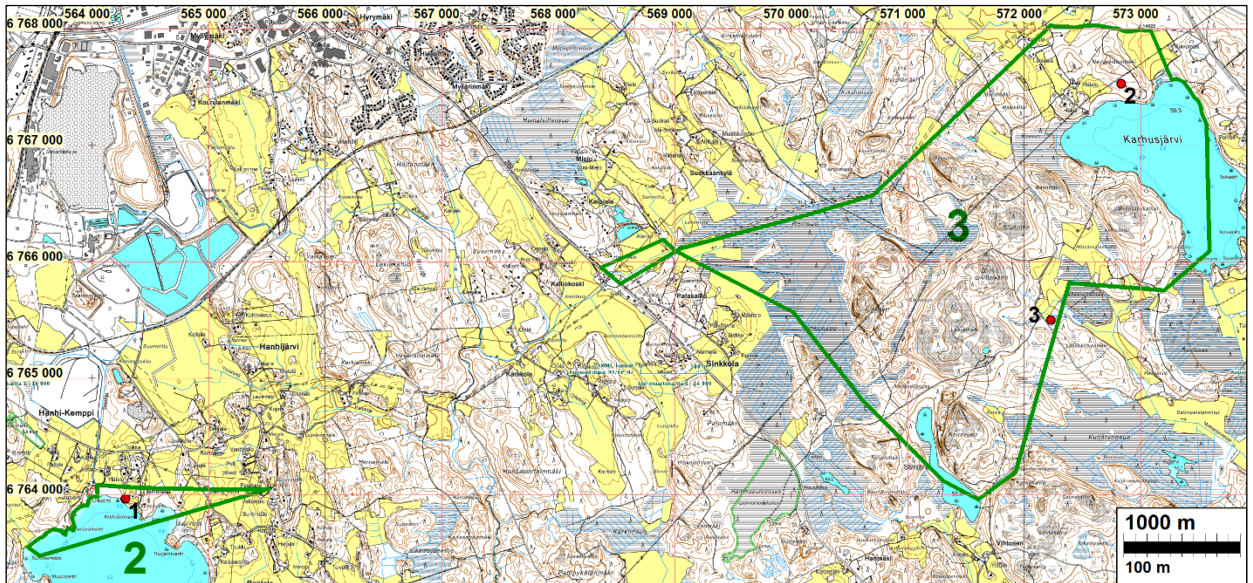

Inventointialueet on rajattu vihreällä.

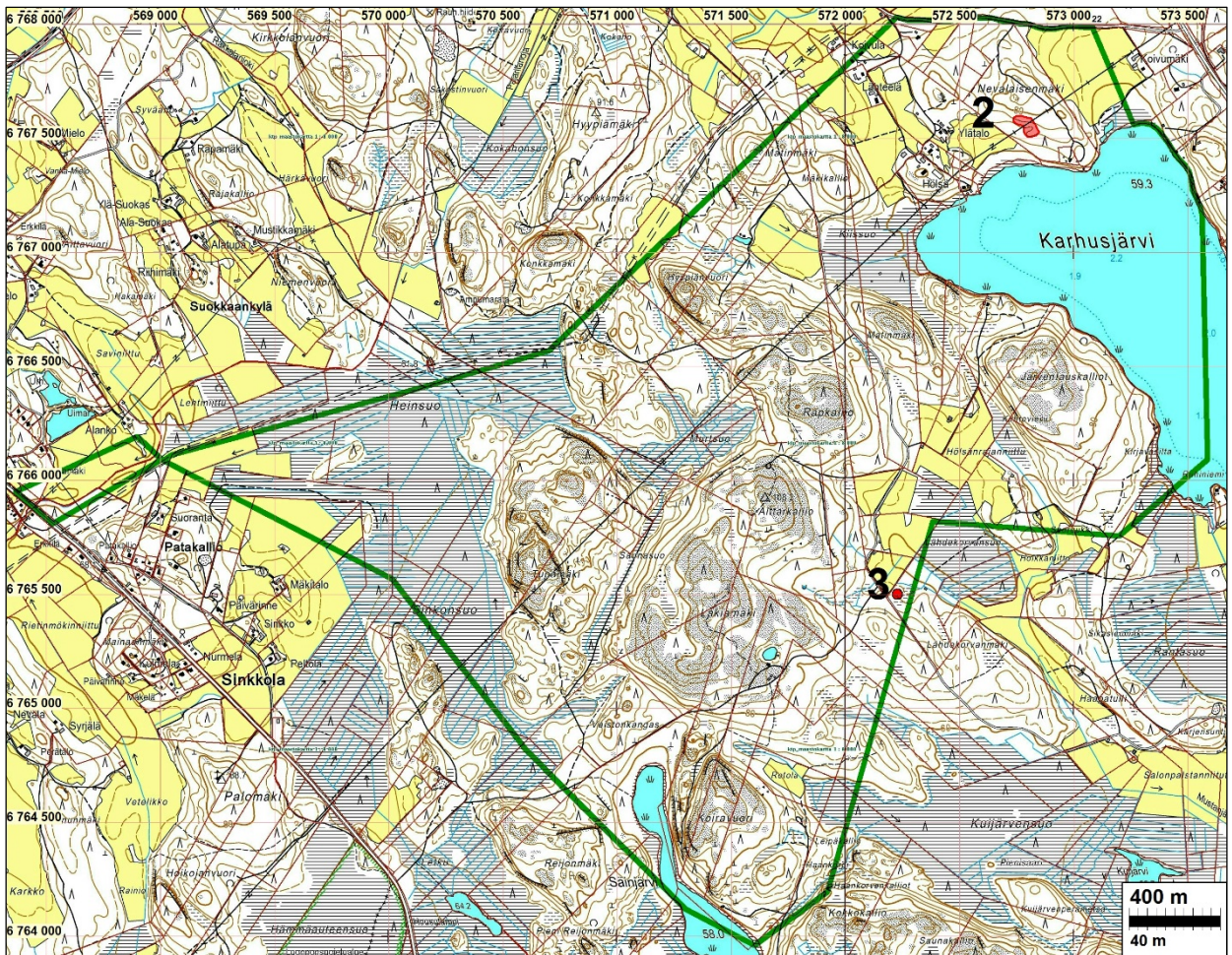
Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref). Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta kesältä 2015. Kohdekuvauksissa myös YKJ koordinaatit (PI). Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaajat: Ville Laakso ja Timo Sepänmaa. **Kohteiden numerointi on epävirallinen, vain tämän raportin karttaviitteiksi.**

Yleiskartta

Kartoilla: Tutkimusalueiden rajaus on vihreällä. Muinaisjännökset on merkitty punaisella ja raportin kohdenumeroin.

Alueen 2 laajennusosa Hanhijärven pohjoispäässä.

Alueen 3 laajennusosa Karhusjärven länsi-louaispuolella.

Inventointi

Lappeenrannan kaupunki on laatimassa keskustaaajaman osayleiskaava 2030. Hankkeeseen liittyen Mikroliitti Oy teki muinaisjännösinventoinnit osayleiskaavan eteläisen osa-alueen 2. ja 3. vaiheen alueilla vuonna 2014. Tämän inventoinnin jälkeen alueet ovat laajentuneet ja Lappeenrannan kaupunki tilasi laajennusalueiden muinaisjännösinventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Ville Laakso ja Timo Sepänmaa tekivät muinaisjännösinventoinnin 9. ja 11.6.2015 hyvien havainto-olojen vallitessa.

Vuoden 2015 inventointialue käsitti kaksi pienehköä aluetta: niistä läntisemmän (alueen 2 laajennus) Hanhijärven pohjoisrannalla ja itäisemmän (alueen 3 laajennus) Karhusjärven länsi- ja lounaispuolella. Molemmat alueet sijaitsivat I Salpausselän eteläpuolisessa sisämaassa, jota luonnehtivat pienet vesistöt ja vaihteleva maasto.

Inventointialueelta tunnettiin ennen vuoden 2015 maastotöitä yksi kiinteä muinaisjännös, kivi-kautinen asuinpaikka Rikkilänniemi (mj.tunnus: 405010041) tämän raportin kohde 1. Kohde sijaitsee läntisemmällä inventointialueella, Hanhijärven pohjoisrannalla. Juuri kyseinen alue sekä toisaalta itäisemmän inventointialueen Karhusjärven rannat olivat pyyntikulttuurien ranta-sidonnaisten muinaisjännösten osalta käytännössä ainoat potentiaaliset kohdat alueella.

Eryityisesti Hanhijärven pohjoisranta on jo aiemmin (varsinkin vuoden 2001 inventoinnissa) tutkittu melko perusteellisesti. Sama alue on teoriassa potentiaalinen myös ajatellen rautakauden

asutusta, mutta sellaista ei ole sieltä aiemmissa tutkimuksissa tavoitettu – kuten ei myöskään vuonna 2015.

Historiallisen kartta-aineiston (Geographisk Charta öfwer Lappwäsi Sokn 1767; Geographisk Charta öfver Lapwesi sokn *sine anno*; Aflidne Excellencen grefve Steinheils Karta öfver Wiborgs län 1805; Palmroth 1826) perusteella todettiin, että hankealueella on ollut isonjaon aikaista tai sitä vanhempaa asutusta lähinnä nykyisten rakennettujen pihapiirien alueella. Ainoan poikkeuksen muodosti Karhusjärven pohjoisrannalta todettu 1800-luvulla autioitunut talonpaikka (ks. tämän raportin kohde 2). Muun tyyppisistä historiallisen ajan kohteista (esim. myllyt, merkittävät historialliset tiet, varustukset) ei tietoja ollut.

Inventointia valmisteltaessa selvitettiin aikaisemmat tiedot seudun muinaisjäänöksistä ja asutushistoriasta. Topografiaan perehdyttiin erityyppisten kartta-aineistojen avulla. Lisäksi tutkittiin Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineiston perusteella tehty maastomallinnus, jonka perusteella paikallistettiin yksi tervahauta Lähdekorvanmäki (kohde 3).

Maastotöissä noudatettiin normaaleja arkeologisen inventoinnin menetelmiä, maastossa tehtiin silmämääräistä havainnointia ja potentiaalisiksi arvioiduille paikoille tehtiin koekuoppia maanpinnalle näkymättömien muinaisjäänösten löytämiseksi.

Tulos

Inventointialueilta tunnettiin ennestään yksi kiinteä muinaisjäänös, kivikautinen asuinpaikka kohde 1 Rikkilänniemi. Muinaisjäänösinventoinnissa löytyi lisäksi yksi historiallisen ajan autioitunut asuinpaikka tähän liittyvine viljelyryöykkiöineen kohde 2 Rokkeli sekä tervahauta kohde 3 Lähdekorvenmäki.

30.6.2015

Ville Laakso
Timo Sepänmaa

Lähteet

- Aflidne Excellencen grefve Steinheils Karta öfver Wiborgs län 1805*. Yleiskartta 124, Kansallisarkisto.
- Palmroth, J. W. 1826. *Charta öfver Lasola, Rasala, Lembiälä, Pelhola Och Karhusjäwi Byars...* G 45:22/1–15. Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto, Kansallisarkisto.
- Geographisk Charta öfver Lapwesi sokn (sine anno)*. VKKA V 24:1 la.* 227/- -, Viipurin kuvernementin revisionikonttorin kartta-arkisto, Kansallisarkisto.
- Geographisk Charta öfwer Lappwäsi Sokn uti Kymmenegårds Prowince och Lappwäsi Härad 1767*. VKKA V 24a:1 la.* 228/- -, Viipurin kuvernementin revisionikonttorin kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Muinaisjäännökset

1 LAPPEENRANTA RIKKILÄNNIEMI

Mjtunnus: 405010041
 Mj.tyyppi: kiinteä muinaisjäännös
 Laji: asuinpaikka
 Ajoitus: kivikautinen

Koordin: N: 6763 962 E: 564 284 Z: 63
 P: 6766 800 I: 3564 480

Tutkijat: Laakso & Bilund 2001 inventointi; Laakso & Sepänmaa 2015 inventointi
 Sijainti: Paikka sijaitsee Lappeenrannan keskustasta 5,9 km etelään.

Huomiot: Laakso & Bilund 2001:
 Asuinpaikka sijaitsee Hanhijärven pohjoisrannalla olevan Rikkilänniemen lounaisrannalla, noin 200 m niemen eteläkärjestä luoteeseen. Maasto on loivasti lounaaseen laskevaa hieta- tai hiesurinnettä, joka on peltona. Loivan rinteen alla on 2-3 m korkea jyrkkä rantatörmä, joka laskee nykyiseen rantaan. Törmän reunan ja pellon reunan välissä on 5-10 m leveä kaista viljelemätöntä maata, jossa maaperä saattaa olla ehjempää. Asuinpaikkalöytöjä havaittiin kynnöspellolla pellon alalaidassa noin törmän suunnassa 60 m matkalla. Löytöalue ulottui pellon alareunasta enimmillään noin 40 m päähän koilliseen ja 2-3 m törmän reunaa ylemmäs.

Laakso 2015:

Pelto, jolla asuinpaikka sijaitsee, oli vuoden 2015 maastotöiden aikana oraalla, joten siltä ei saatu uusia pintapoitintahavaintoja. Aiemmin pistemäisenä kohteena muinajäännösrekisterissä olleelle kohteelle määritettiin raja-alue vuoden 2001 havaintojen sekä topografian perusteella. Peltoalueella raja-alue noudattaa vuoden 2001 inventoinnin havaintoja. Luoteessa pellon ulkopuolella se on määritetty topografian perusteella: raja-alue noudattaa jyrkän rantapenkan yläreunaa.

Kivikautista asuinpaikkaa pellon takaosassa. Idästä.

Asuinpaikkaa pellolla. Luoteesta.

2 LAPPEENRANTA ROKKELI

Mjtunnus: uusi kohde
 Mj.tyyppi: kiinteä muinaisjäänös
 Laji: asuinpaikka
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6767 528 E: 572 830 Z: 75
 P: 6770 367 I: 3573 029

Tutkijat: Laakso & Sepänmaa 2015 inventointi
 Sijainti: Paikka sijaitsee Lappeenrannan keskustasta 9,0 km itään.

Huomiot: Laakso & Sepänmaa 2015:
 Inventoinnin valmistelutöissä todettiin, että vuonna 1767 laadittuun Lappeen pitäjän karttaan (Geographisk Charta öfwer Lappwäsi Sokn 1767) on Karhusjärven pohjoisrannalle merkitty talo, joka esiintyy edelleen 1800-luvun alussa piirrettyyn ns. Steinheilin kartassa (Aflidne Excellencen grefve Steinheils Karta öfver Wiborgs län 1805), mutta jota ei enää ole vuoden 1826 isojakokartassa (Palmroth 1826). Vuoden 1767 kartasta ja päiväämättömästä Lappeen kartasta (Geographisk Charta öfwer Lapwesi sokn *sine anno*), joka lienee edellisen konsepti, ilmenee että talon nimi on ollut Rokkeli (jälkimmäisessä kartassa: *Räckeli hemman*).

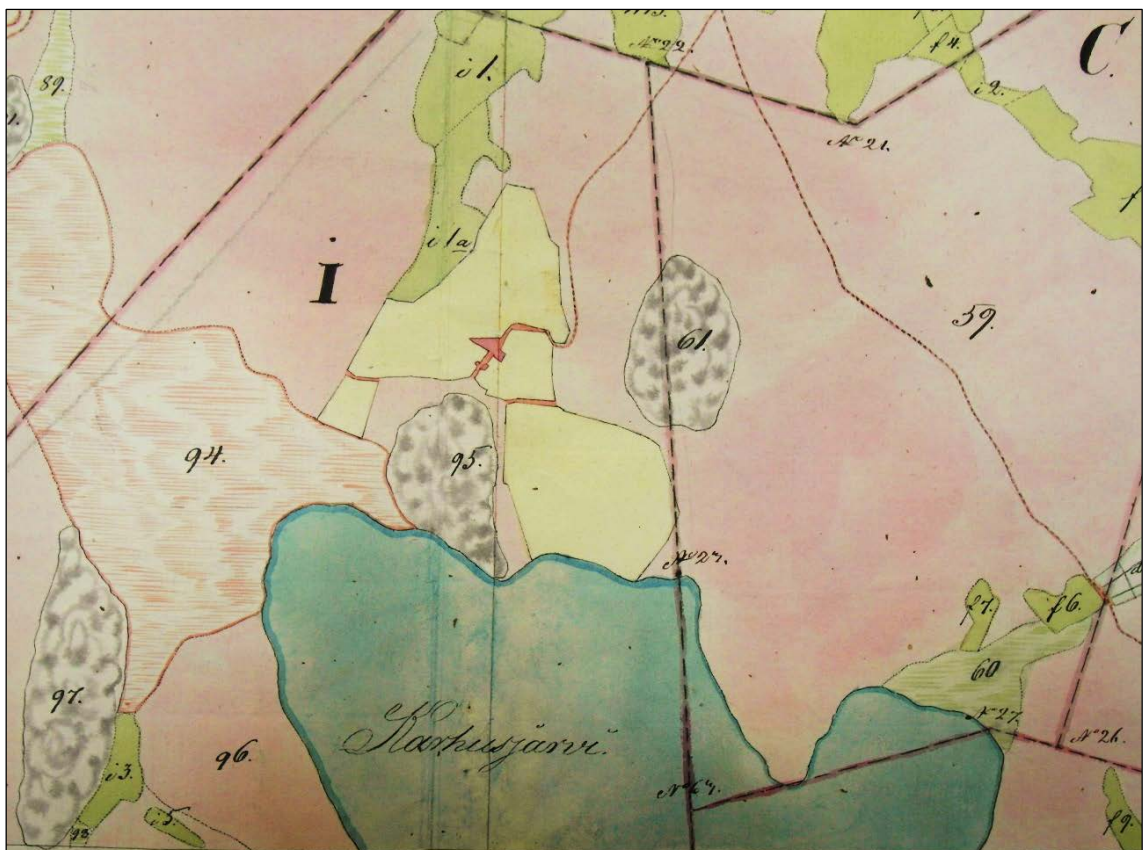
Ote vuonna 1767 laaditusta Lappeen pitäjän kartasta (Geographisk Charta öfwer Lappwäsi Sokn 1767). Rokkeli-niminen talo keskellä ylhäällä.

Ote päiväamättömästä Lappeen kartasta noin vuodelta 1767 (Geographisk Charta öfver Lapwesi sokn sine anno). Ylhäällä keskellä Rokkeli-niminen talo (Räckeli hemman).

Karhusjärven pohjoisranta koskeva ote vuoden 1805 ns. Steinheilin kartasta (Aflidne Excellencen greve Steinheils Karta öfver Wiborgs län 1805). Rokkelin taloa kuvaava punainen piste on oikeanpuolimmainen Karhusjärven (järvi on merkitty vihreällä värillä kartan keskikohdalle) pohjoisrannalla olevista kolmesta pisteestä.

Ote vuoden 1826 isojakokartasta (Palmroth 1826) (G 45:22/1–15). Karhusjärven pohjoisrannalla 1700-luvun Rokkeli-nimisen talon ympäristö on merkitty metsäksi (vaaleanpunainen väri).

Talonpaikan tarkka sijoittaminen nykyisille kartoille ei ole historiallisten karttojen perusteella mahdollista, mutta sen voitiin todeta sijainneen suurin piirtein kohdassa N 6767515 E 572706 (arviolta 150 metrin tarkkuudella).

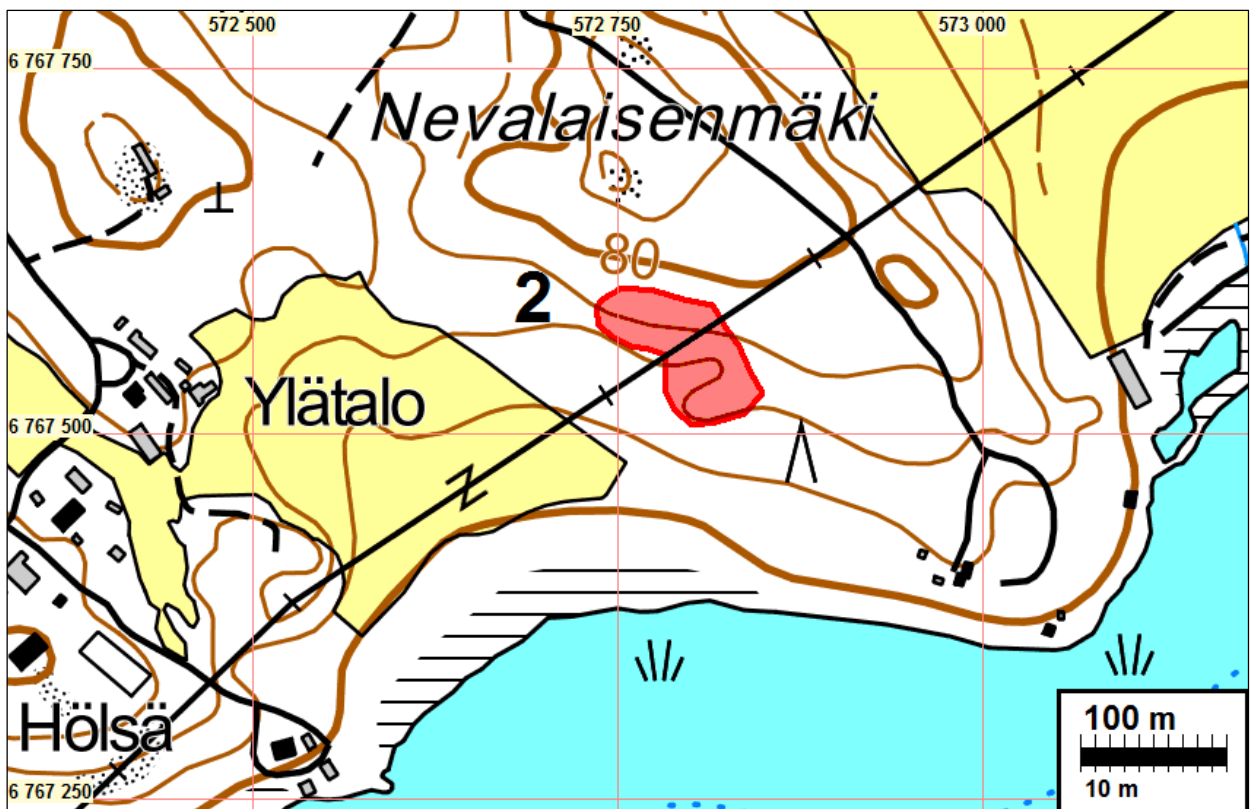
Karhusjärven pohjoispuolista maastoa tarkastettaessa todettiin rehevässä nuressa sekametsässä, pienialaisella tasanteella kohdassa N 6767528 E 572830, kiven- ja maansekainen röykkiö, jonka laajuus on 3 x 3 metriä ja korkeus 0,7 m. Sen eteläreunaan tehtiin lapionkärjen kokoinen koekuoppa, jossa todettiin tummaa maata ja palanutta savea (ei talletettu). Röykkiön päällä kasvoi mm. nokkosta. Röykkiö on rakenteensa, sijaintinsa ja siitä todetun palaneen saveen perusteella tulkittava tulisijan jäännökseksi.

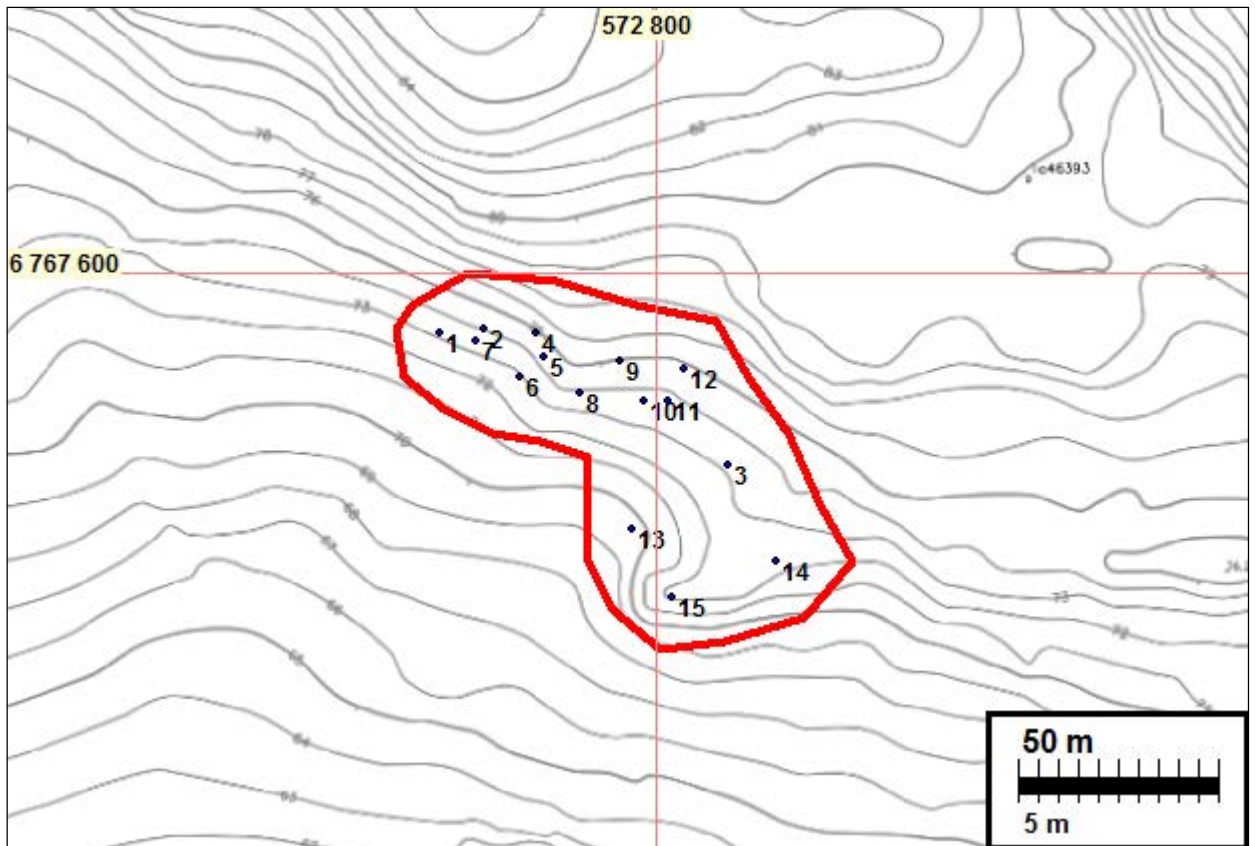
Samana pienialaisen tasanteen reunassa, kohdassa N 6767519 E 572804, havaittiin pohjakaa-valtaan neliönmuotoinen kuoppa, jonka sivujen pituus on 2,5 m ja syvyys 1,2 m. Kyseessä lie-nee kellarikuoppa, joka epäilemättä liittyy samaan asuinpaikkaan kuin tulisijakin.

Tulisijan luoteispuolella, osin metsässä ja osin raivatulla voimajohtolinjalla todettiin pelkistä pyörityneistä kivistä kasattuja röykkiöitä.

Röykkiöt sijaitsevat viljelyskelpoisella maalla, joka ei kuitenkaan soveltune vakituisesti viljellyksi pelloksi – kyse lie-nee kaskiröykkiöistä, jotka voivat hyvin olla samanaikaisia kuin asuinpaikka, johon tulisijan jäännös liittyy. Havainto-olot olivat kasvillisuuden vuoksi vaihtelevat, ja on todennäköistä, että röykkiöitä on alueella jonkin verran enemmänkin.

Paikalta todetut asuinpaikkaan ja kaskiviljelykseen viittaavat jäännökset on yhdistettävä Rokkelinimiseen taloon, joka on historiallisten karttojen perusteella sijainnut paikalla 1700-luvulla ja aivan 1800-luvun alussa, mutta on autioitunut viimeistään 1820-luvulle tultaessa. Kyseessä on selkeästi kiinteä muinaisjäännös.

HAVAINNOT KARTALLA				
Röykkiöt havaittu tiheässä nuoressa lehtimetsässä, lounaisrinteessä				
Nro	N	E	koko (m)	korkeus (m)
1	6767585	572746	3,5 x 2	0,4
2	6767586	572757	2,5 x 1,5	0,3
3	6767552	572818	3 x 3	0,3
4	6767585	572770	halk. 1,5	0,5
5	6767579	572772	2 x 2	0,5
6	6767574	572766	3 x 3	0,5
7	6767583	572755	3 x 3	0,3
Röykkiöt havaittu raivatulla voimajohtolinjalla tai sen ja metsän rajalla				
Nro	N	E	koko (m)	korkeus (m)
8	6767570	572781	2,5 x 2	0,5
9	6767578	572791	halk. 1,5	0,4
10	6767568	572797	2 x 2	0,4
11	6767568	572803	halk. 1,5	0,3
12	6767576	572807	halk. 2,5	0,5
13	6767536	572794	halk. 1,5	0,3
Kellari ja tulisija				
Nro	N	E	havainto	
14	6767528	572830	tulisija	
15	6767519	572804	kellari	

Tulisijan jäännös (lapion kohdalla). Lännestä.

Kellarikuoppa koillisesta.

Raivausröykkiö(kartalla havainto nro 8) voimajohtolinjalla kohdassa. Koillisesta.

3 LAPPEENRANTA LÄHDEKORVANMÄKI

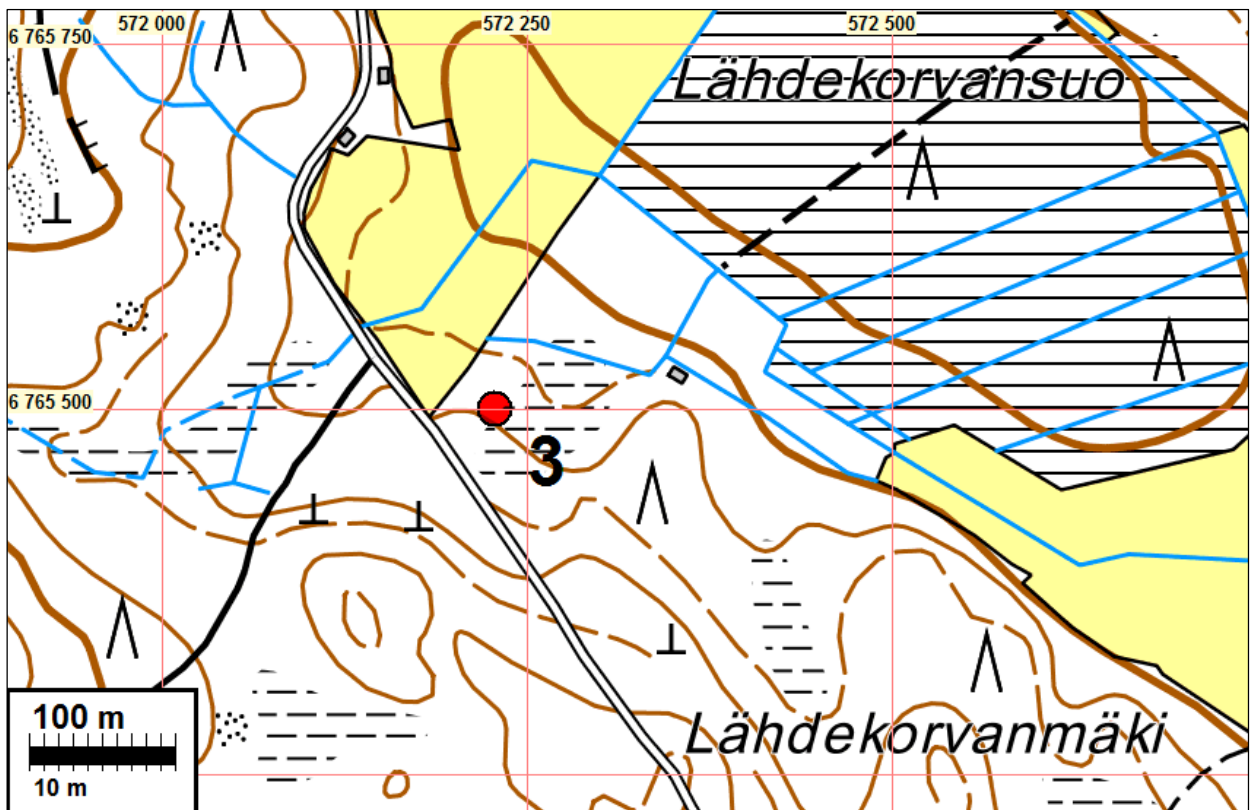
Mjtunnus: uusi kohde
 Mj.tyyppi: kiinteä muinaisjäänös
 Laji: valmistus: tervahauta
 Ajoitus: historiallinen

Koordin: N: 6765 500 E: 572 228 Z: 65
 P: 6768 339 I: 3572 427

Sijainti: Paikka sijaitsee Lappeenrannan keskustasta 9,2 km kaakkoon.

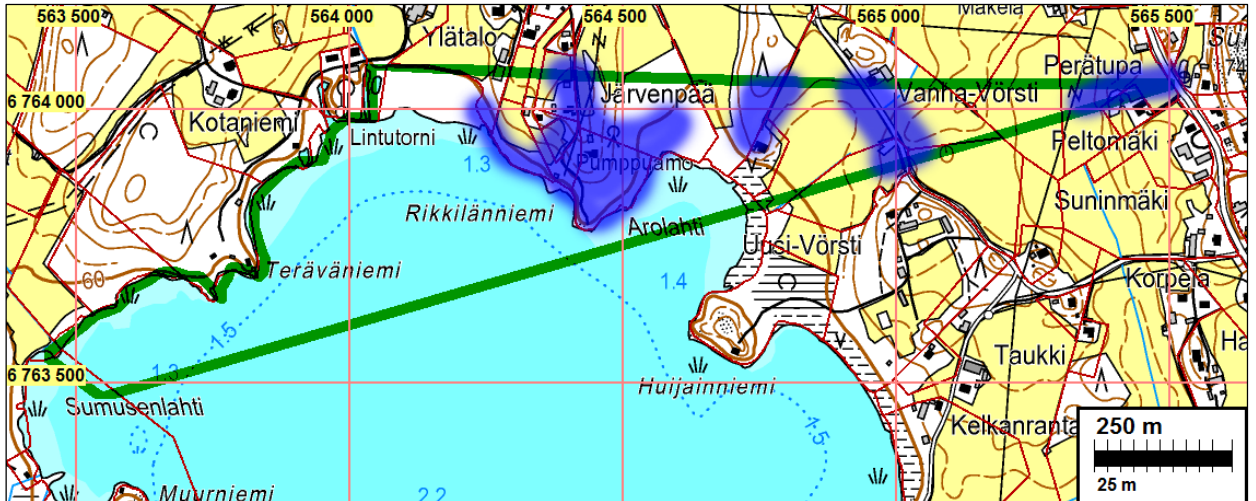
Huomiot: Sepänmaa 2015:
 Kohde sijaitsee moreenipohjaisessa sekametsässä. Paikalla todettiin pohjakaa-
 valtaan pyöreää tervahauta, joka on halkaisijaltaan noin 12 m. Sen pohjalle teh-
 dyssä kairanpistossa todettiin hiilensekaista tummaa maata ainakin 40 cm:n pak-
 suudelta. Haudan koillisreunassa on halssi, josta lähtee kohti koillista 15 m pitui-
 nen ura.

Maaston peitteisyyden vuoksi kohdetta ei valokuvattu.

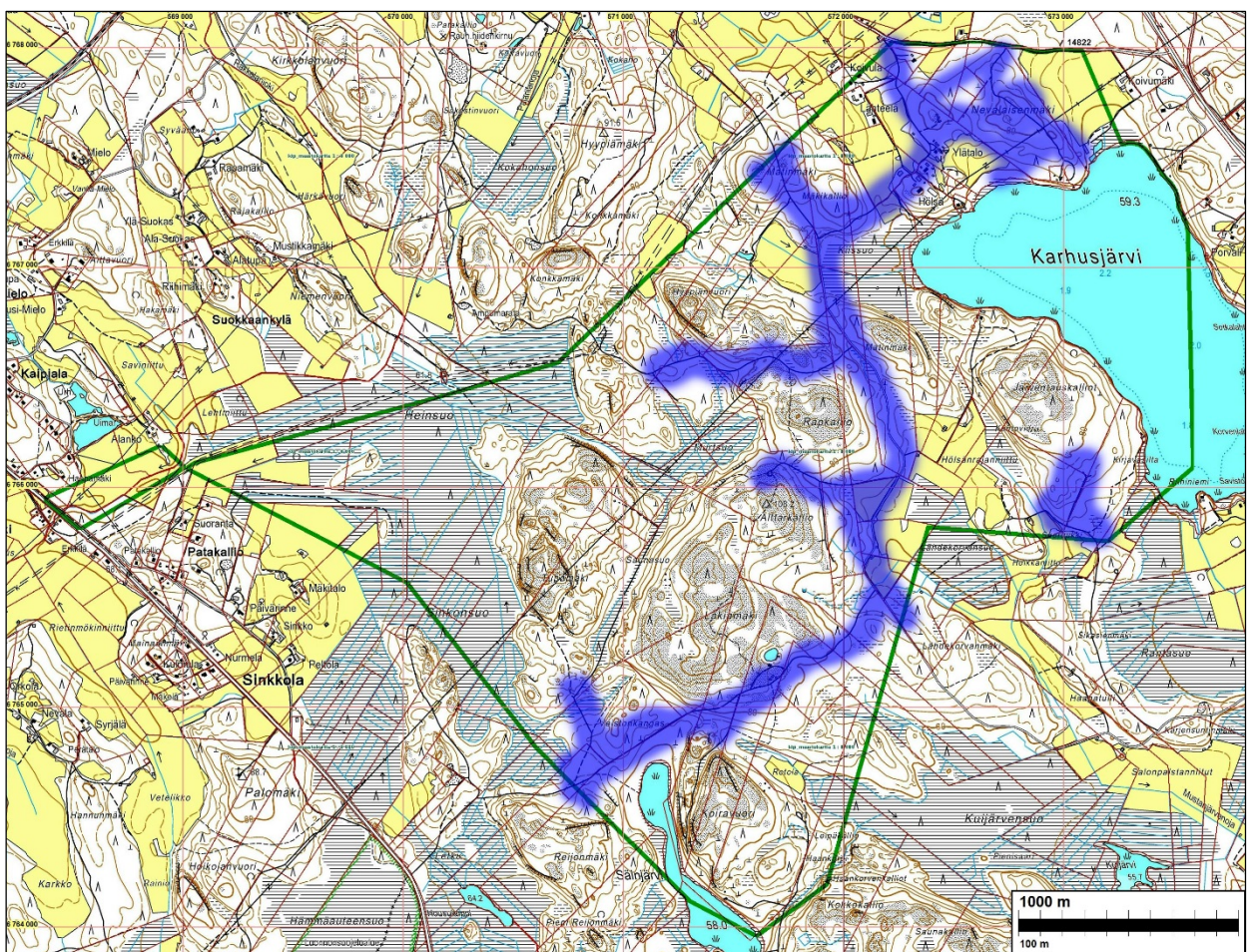

Inventoidut alueet

Koko tutkimusalue tutkittiin ja arvioitiin kokonaisuudessaan eri menetelmin. Tarkemmin maastossa tarkastettiin kartalla sinisellä korostuksella esitettyjä alueita. Tutkimusalueen raja on vihreällä.

Hanhijärven pohjoispään alue.

Karhusjärven länsi- ja lounaispuolinen alue.